

ЗОВНІШНЯ ТОРГІВЛЯ ТОВАРАМИ В МІСТАХ ОБЛАСНОГО ЗНАЧЕННЯ ЗАХІДНОГО РЕГІОНУ УКРАЇНИ: ТЕНДЕНЦІЇ ТА СТРУКТУРНІ ЗМІНИ

©2019 ЖАБИНЕЦЬ О. Й.

УДК 339.5:332.122 (477.8)

JEL: F13; F15

Жабинець О. Й. Зовнішня торгівля товарами в містах обласного значення Західного регіону України: тенденції та структурні зміни

У статті проведено аналіз тенденцій, закономірностей і структурних змін у зовнішній торгівлі товарами в містах обласного значення Західного регіону України. Зокрема, проаналізовано відповідність тенденцій розвитку зовнішньої торгівлі товарами (експорту та імпорту) в містах обласного значення загальним тенденціям, що відбуваються в їх областях; здійснено оцінку внеску міст обласного значення в розвиток експортно-імпоротної діяльності своїх регіонів та проведено аналіз структурних трансформацій в експорті товарів у містах Івано-Франківськ, Чернівці та Рівне. Встановлено, що в імпорті товарів Західному регіону України властиві загальнонаціональні тенденції (загальне зниження обсягів імпорту товарів), а в експорті товарів, на відміну від загальноукраїнської тенденції, – спостерігається зростання обсягів міжнародної товарної торгівлі. Доведено визначальну роль міст у здійсненні імпорту товарів в регіон та встановлено особливості експортних тенденцій, які свідчать про те, що товарний експортний потенціал Львівської, Волинської та Закарпатської областей зосереджено за межами великих і середніх міст, на периферії, а тому їх значення як центрів виробничого та торговельного потенціалу суттєво знижується. Підтверджено сировинну спрямованість національного товарного експорту та запропоновано диференційований підхід до розвитку експортної діяльності в містах обласного значення відповідно до виявлених тенденцій, закономірностей, особливостей і проблем.

Ключові слова: зовнішня торгівля товарами, експортно-імпортні операції, міста обласного значення, Західний регіон України, структурні зміни.

DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2019-8-26-33>

Рис.: 4. **Табл.:** 1. **Бібл.:** 8.

Жабинець Ольга Йосифівна – кандидат економічних наук, доцент, науковий співробітник відділу просторового розвитку, Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долішнього НАН України (вул. Козельницька, 4, Львів, 79026, Україна)

E-mail: olza@ukr.net

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-6735-4036>

УДК 339.5:332.122 (477.8)

JEL: F13; F15

Жабинець О. И. Внешняя торговля товарами в городах областного значения Западного региона Украины: тенденции и структурные изменения

В статье проведен анализ тенденций, закономерностей и структурных изменений во внешней торговле товарами в городах областного значения Западного региона Украины. В частности, проанализировано соответствие тенденций развития внешней торговли товарами (экспорта и импорта) в городах областного значения общим тенденциям, которые происходят в их областях; осуществлена оценка вклада городов областного значения в развитие экспортно-импортной деятельности своих регионов и проведен анализ структурных трансформаций в экспорте товаров в городах Ивано-Франковск, Черновцы и Ровно. Установлено, что в импорте товаров Западному региону Украины присущи общенациональные тенденции (общее снижение объемов импорта товаров), а в экспорте товаров, в отличие от общеукраинской тенденции, – наблюдается рост объемов международной товарной торговли. Доказана определяющая роль городов в осуществлении импорта товаров в регион и установлены особенности экспортных тенденций, которые свидетельствуют о том, что товарный экспортный потенциал Львовской, Волынской и Закарпатской областей сосредоточен за пределами крупных и средних городов, на периферии, поэтому их значение как центров производственного и торгового потенциала существенно снижается. Подтверждена сырьевая направленность национального товарного экспорта и предложен дифференцированный подход к развитию экспортной деятельности в городах областного значения на основании выявленных тенденций, закономерностей, особенностей и проблем.

Ключевые слова: внешняя торговля товарами, экспортно-импортные операции, города областного значения, Западный регион Украины, структурные изменения.

Рис.: 4. **Табл.:** 1. **Библ.:** 8.

Жабинець Ольга Йосифівна – кандидат экономических наук, доцент, научный сотрудник отдела пространственного развития, Институт региональных исследований имени М. И. Дольшнего НАН Украины (ул. Козельницкая, 4, Львов, 79026, Украина)

E-mail: olza@ukr.net

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-6735-4036>

UDC 339.5:332.122 (477.8)

JEL: F13; F15

Zhabynets O. Yo. The Foreign Trade in Goods in Cities of Regional Significance in the Western Part of Ukraine: Tendencies and Structural Changes

The article analyzes tendencies, regularities and structural changes in the foreign trade in goods in cities of regional significance in the Western part of Ukraine. In particular, the correspondence of tendencies of the foreign trade in goods (exports and imports) in regional cities to the general tendencies that occur in their areas is analyzed; the contribution of regional cities to the development of export-import activities of their regions is assessed, and the structural transformations in the export of goods in the cities of Ivano-Frankivsk, Chernivtsi and Rivne are analyzed. It has been determined that in terms of the import of goods the Western part of Ukraine has common national trends (the general decline in the volume of imports of goods), and in terms of the export of goods, in contrast to the nationwide tendencies - there is an increase in the volume of international in trade goods. The defining role of cities in implementing the import of goods to the region is proven and the peculiarities of export tendencies are identified, which show that the commodity export potential of the Lviv, Volyn and Zakarpatska regions is concentrated beyond the large and medium-sized cities, i.e., on the periphery, so their importance as centers of production and of trade potential is essentially reduced. The raw material orientation of national commodity exports is confirmed and a differentiated approach to the development of export activities in regional cities is proposed on the basis of identified trends, regularities, peculiarities and problems.

Keywords: foreign trade in goods, export-import operations, cities of regional significance, Western part of Ukraine, structural changes.

Fig.: 4. **Tabl.:** 1. **Bibl.:** 8.

Zhabynets Olga Yo. – PhD (Economics), Associate Professor, Research Associate of the Department of Spatial Development, Institute of Regional Research named after M. I. Dolishnyi of the NAS of Ukraine (4 Kozelynyska Str., Lviv, 79026, Ukraine)

E-mail: olza@ukr.net

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-6735-4036>

У сучасних умовах розвитку міждержавного співробітництва та інтеграції України у світове господарство потужним чинником забезпечення макроекономічної рівноваги та підтримання зовнішньоекономічних відносин з іншими державами виступає зовнішня торгівля. Ключове місце в реалізації експортно-імпортних операцій в регіональному та загальнодержавному масштабах належить містам як центрам ділової активності та концентрації виробничого, агропромислового, інвестиційного та торговельного потенціалу. Подальша інтеграція України в систему світових господарських зв'язків вимагає ефективного використання міжнародної співпраці для стійкого економічного зростання, нарощування експортного потенціалу, стабілізації соціальної та інших сфер економіки міст, яка значною мірою визначається тенденціями, обсягами та товарною структурою зовнішньої торгівлі.

Дослідженнями стану, тенденцій, проблем і перспектив розвитку зовнішньої торгівлі товарами в Україні та її регіонах займається багато вітчизняних науковців, серед яких варто виділити науковців ДУ «Інститут економіки та прогнозування НАН України» [5] та ДУ «Інститут регіональних досліджень ім. М. І. Долишнього НАН України» [1; 7; 8], а також Богдана Т. П. [6], Далика В. П., Дулябу Н. І. та ін. Водночас системні наукові дослідження тенденцій, закономірностей та структурних змін у зовнішній торгівлі в містах обласного значення, зокрема Західного регіону України, практично не здійснювались, що обумовлює актуальність даної публікації.

Метою статті є дослідження тенденцій та закономірностей, а також структурних трансформацій у зовнішній торгівлі товарами в містах обласного значення Західного регіону України.

Залучення економіки України та її регіонів до світових інтеграційних і глобалізаційних процесів сприяє розширенню можливостей міжнародної торгівлі. Природне географічне розташування Західного регіону України на кордонах з країнами – членами ЄС та дія зони вільної торгівлі визначає географічну структуру, обсяги та тенденції розвитку зовнішньоторговельної діяльності, зокрема:

- ✦ середня частка експорту товарів з областей регіону до ЄС складає більше 70%, імпорту товарів – більше 60%;
- ✦ в експорті, зазвичай, переважають такі групи товарів, як машини, обладнання та механізми, електротехнічне обладнання; деревина та вироби з деревини; продукти рослинного походження; текстильні матеріали та текстильні вироби; різні промислові товари, а в імпорті – машини, обладнання та механізми, електротехнічне обладнання полімерні матеріали, пластмаси та вироби з них; текстильні матеріали та текстильні вироби [1, с. 49–50].

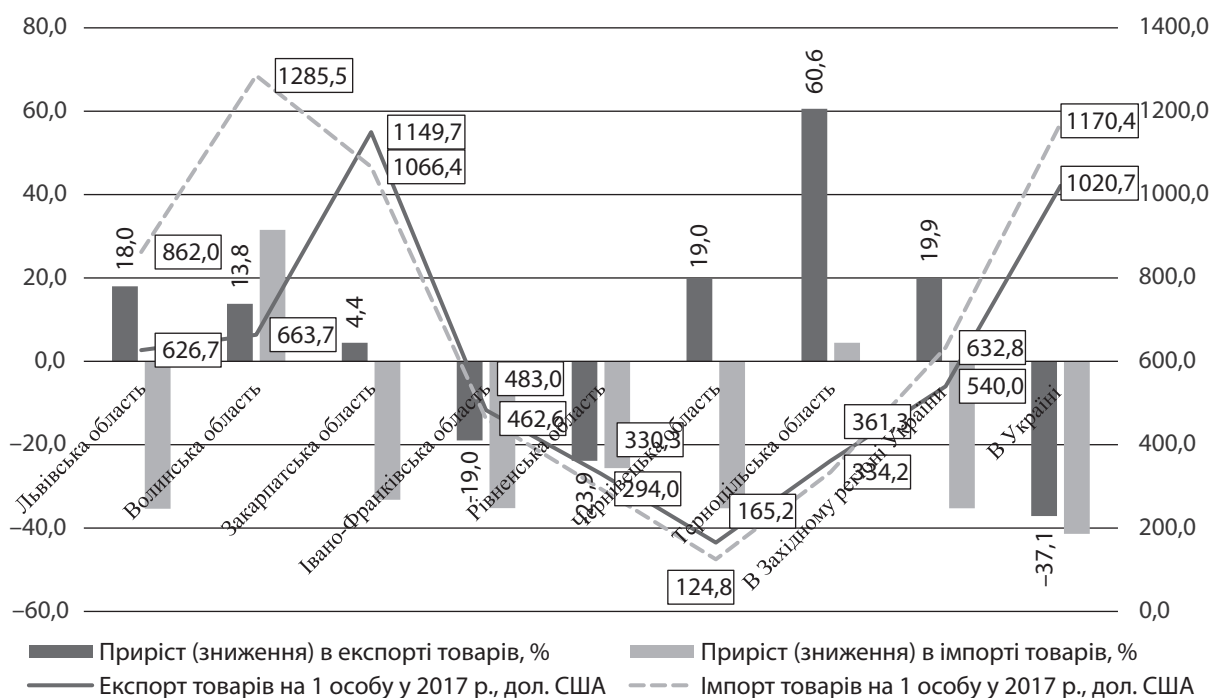
Аналіз зовнішньої торгівлі товарами в містах обласного значення Західного регіону України розпочнемо із загальної оцінки здійснення експортно-імпортних операцій в Україні та Західному регіоні, а також у розрізі областей з метою виявлення тенденцій, закономірностей і можливих дисбалансів.

Так, на фоні загального суттєвого зниження експорту та імпорту товарів в Україні за аналізований період (на 37,1% та 41,4% відповідно) в Західному регіоні спостерігається зростання експорту товарів на 19,9% (рис. 1). Водночас зниження обсягів імпорту в регіоні відображає загальнонаціональну тенденцію. Цю ж тенденцію значного скорочення обсягів експортно-імпортних операцій товарами спостерігаємо також в Івано-Франківській та Рівненській областях. Водночас Волинська область виділяється серед інших областей регіону, демонструючи значний приріст в експорті та імпорті товарів – 13,8% та 31,5% відповідно. Хотілося б відзначити, що приріст експорту в Західному регіоні України значною мірою був досягнутий завдяки його значному приросту в Тернопільській області, яка виділяється на фоні інших областей, демонструючи зростання експорту товарів за аналізований період більш ніж на 60%. За обсягами експорту товарів на одну особу у 2017 р. (див. рис. 1) лідирує Закарпатська обл. з показником 1149,7 дол. США, що на 12,7% перевищує загальноукраїнський показник (1020,7 дол. США).

Проаналізуємо відповідність тенденцій розвитку зовнішньої торгівлі товарами (експорту та імпорту) в містах обласного значення загальним тенденціям, що відбуваються в їх областях. Для цього порівняємо динаміку змін в експорті та імпорті товарів у містах обласного значення та їх областях (рис. 2). Як бачимо, в імпорті товарів основні тенденції збігаються, причому, як правило, величина зміни за містами випереджає величину зміни в регіоні. Тобто, якщо є тенденція до зниження чи зростання, то в містах регіону це зниження (зростання) відбувається більшими темпами. Це засвідчує визначальну роль міст у здійсненні імпорту товарів у регіон. На відміну від імпорту товарів – експортні тенденції мають деякі особливості. Так, в експорті товарів тенденції в містах обласного значення трьох з аналізованих областей (у Львівській, Волинській та Закарпатській областях) не відповідають тенденціям в регіоні (див. рис. 2).

Таким чином, можна зробити висновок, що товарний експортний потенціал зазначених вище областей зосереджено за межами великих і середніх міст, на периферії, а тому їх значення як центрів виробничого та торговельного потенціалу суттєво знижується.

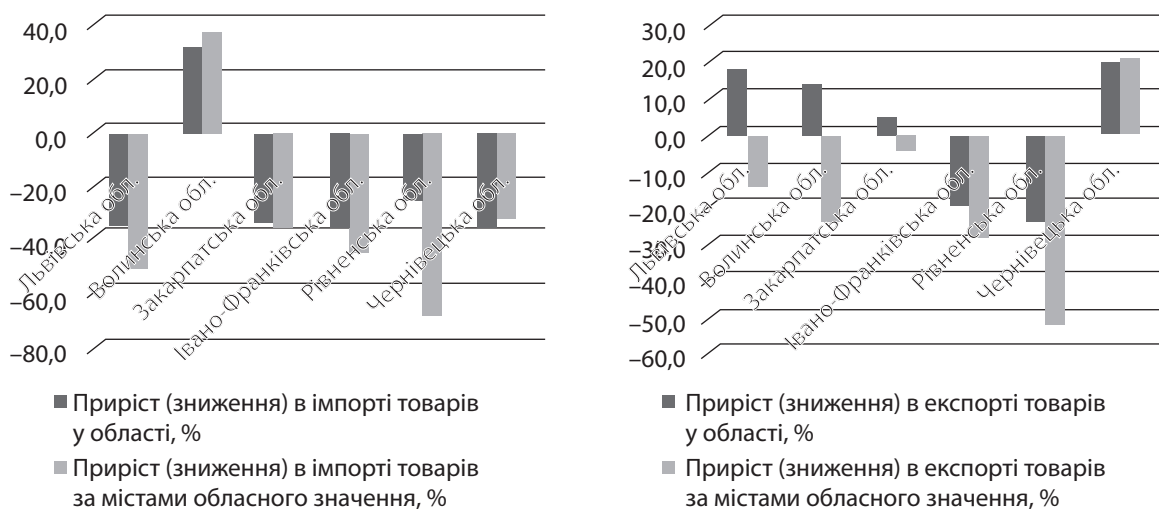
Для оцінки внеску міст обласного значення в розвиток зовнішньої торгівлі товарами необхідно проаналізувати їх частку в експортно-імпортних операціях регіону (рис. 3, рис. 4).

Рис. 1. Тенденції здійснення зовнішньої торгівлі товарами в Україні, Західному регіоні та його областях за період 2012–2017 рр.

Примітка: за обсягами експорту та імпорту на 1 особу в Західному регіоні України вказано середнє значення.

Джерело: розраховано та побудовано за [2].

Рис. 2. Тенденції здійснення імпорту та експорту товарів у регіоні та в містах обласного значення регіону за період 2012–2017 рр.

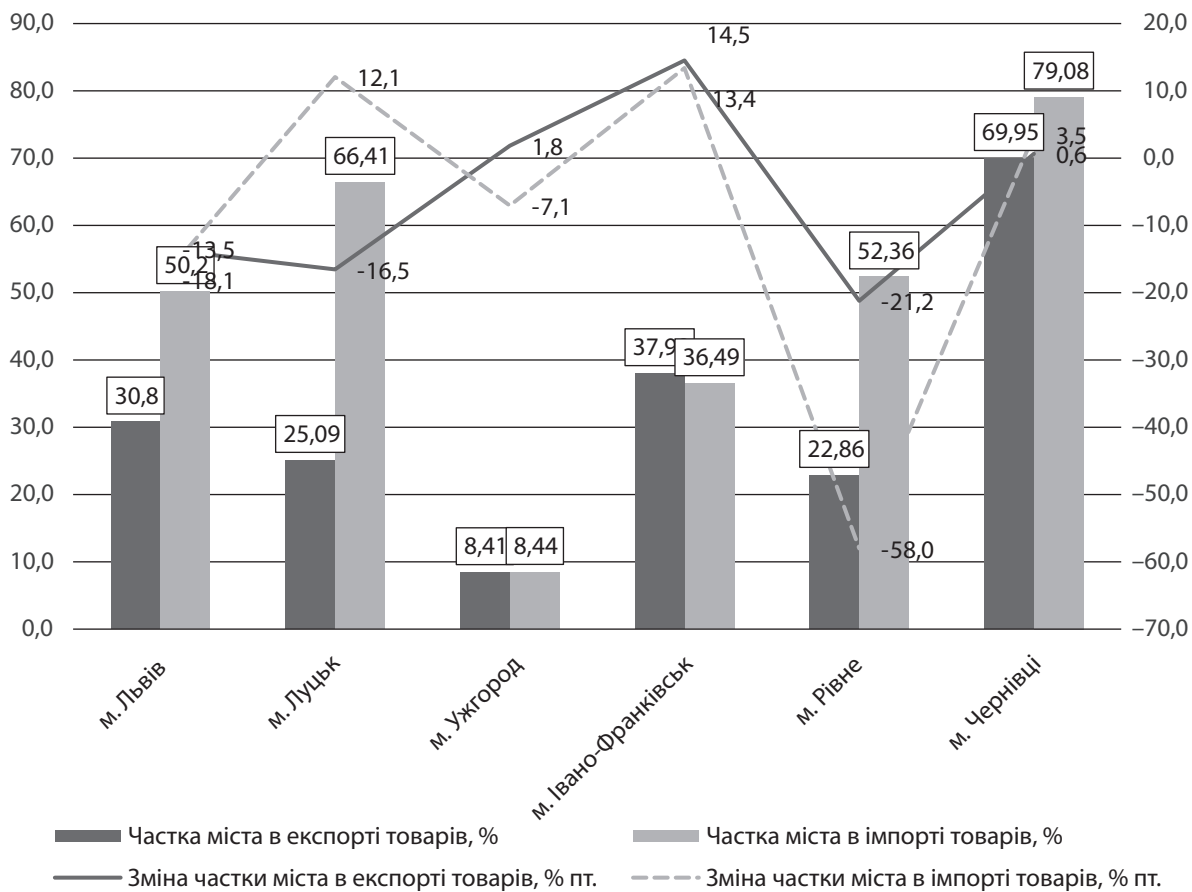
Джерело: розраховано та побудовано за [2].

Рис. 3 свідчить, що серед обласних центрів Західного регіону України найбільшу частку в обсягах зовнішньої торгівлі товарами у 2017 р. має м. Чернівці. Крім того, спостерігаємо значне переважання часток аналізованих міст в імпорті товарів порівняно із експортом, що підтверджує (як уже зазначалося вище) визначальну роль даних міст у здійсненні імпорту товарів у регіон.

Серед міст обласного значення (крім обласних центрів) найбільший внесок у зовнішню торгівлю товарами своїх регіонів, як свідчить рис. 4, забезпечу-

ють міста Калуш (Івано-Франківської обл.) і Мукачево (Закарпатської обл.).

Однак якщо в м. Мукачево за аналізований період спостерігається зростання частки міста серед міст області як в імпорті, так і в експорті товарів, то м. Калуш поступово втрачає свої позиції в зовнішній торгівлі товарами, що підтверджується суттєвим зниженням частки даного міста в загальних обсягах експортно-імпортних операцій Івано-Франківської області. Лідерство м. Калуша в експорті това-

Рис. 3. Частка обласних центрів Західного регіону України в експорті та імпорті товарів у 2017 р. та її зміна за період 2012–2017 рр.

Джерело: розраховано та побудовано за [2].

рів забезпечується шляхом виробництва та експорту пластмас, полімерних матеріалів, продукції хімічної промисловості, мінеральних продуктів. Значний внесок у посилення експортних позицій міста забезпечує підприємство хімічної галузі ТОВ «Карпатсмоли» – єдиний на сьогодні в Україні виробник низькотоксичних смол. Протягом 2011–2012 рр. на підприємстві було проведено модернізацію діючих виробничих потужностей і придбано новітні технології у відомої європейської інноваційної фірми «Chimar Hellas», що дозволило диверсифікувати види продукції, налагодити випуск низькотоксичних смол і почати співпрацю з європейськими споживачами продукції [3].

Товарний експортний потенціал м. Мукачєво формується за рахунок таких основних підприємств-експортерів, як УАП ТОВ з іноземними інвестиціями «Фішер-Мукачєво» (експорт лиж і ключок), заводу «Флекстронікс ТЗОВ» (експорт мобільних засобів зв'язку, обчислювальної техніки, побутових цифрових пристроїв та ін.), ПАТ Мукачєвський завод «Точприлад» (експорт телекомунікаційних гучномовців та кабелів для автомобільної промисловості), ТОВ «ЕНО Меблі Лтд» (деревообробка та виробництво меблів), ТОВ «Інтер-Каштан», ДП «Мукатекс», СП «Віад Сейлс-Мукачєво», ВАТ «Мукачєвська три-

котажна фабрика «Мрія» та ін. Незважаючи на те, що майже всі вони працюють на давальницькій сировині, яку, відповідно, імпортують з-за кордону, однак створюють тисячі робочих місць, здійснюють сплату податків та забезпечують надходження експортної валютної виручки до бюджету.

Водночас, як свідчать дані рис. 4, зовнішня торгівля товарами більшості аналізованих міст характеризується стабільністю. Суттєві зміни (в бік зменшення частки міста) можемо спостерігати лише в містах Берегово, Калуш та Вараш за винятком м. Мукачєво, де за аналізований період відбулося зростання частки міста в області як за експортом (на 9,69%), так і за імпортом товарів (на 16,51%).

Проаналізуємо товарну структуру експорту (табл. 1) у містах Івано-Франківськ, Чернівці та Рівне, швидкість та інтенсивність змін цієї структури за 2012–2017 рр., з огляду на значний експортний потенціал даних міст Західного регіону України, та наявність відповідної статистичної інформації.

Як видно з табл. 1, в аналізованих містах суттєву частку в експорті продукції займає така група товарів, як машини, обладнання та механізми, електротехніч-

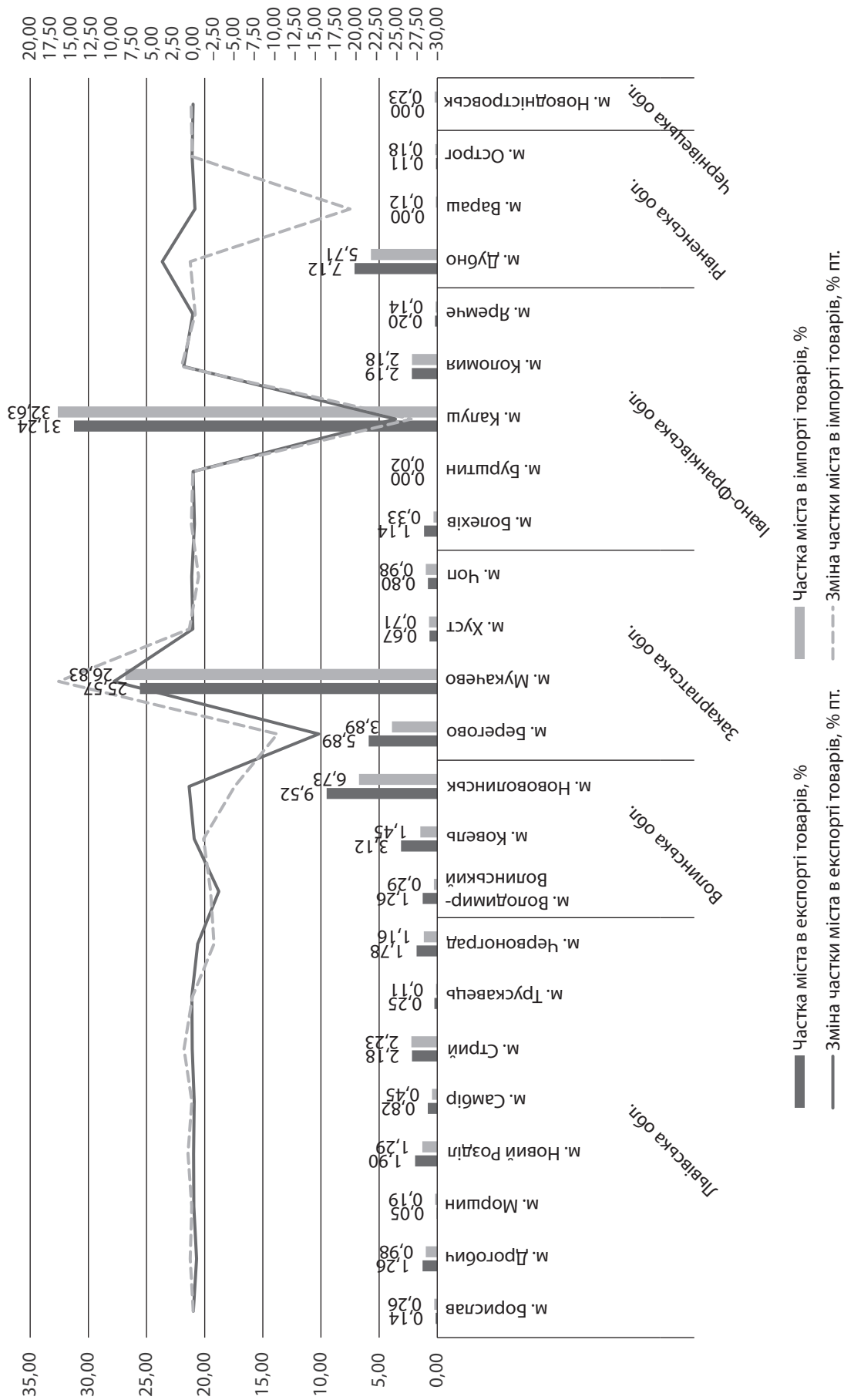

Рис. 4. Частка міст обласного значення Західного регіону України в експорті та імпорті товарів у 2017 р. та її зміна за період 2012–2017 рр.

Джерело: розраховано та побудовано за [2].

Оцінка структурних трансформацій в експорті товарів у містах Івано-Франківськ, Чернівці та Рівне

Товарна група	Івано-Франківськ				Чернівці				Рівне			
	Структура, %		Інтенсивність змін, у в. п.	Інтенсивність змін, %	Структура, %		Інтенсивність змін, у в. п.	Інтенсивність змін, %	Структура, %		Інтенсивність змін, у в. п.	Інтенсивність змін, %
	2012	2017			2012	2017			2012	2017		
I. Живі тварини; продукти тваринного походження	15,0	4,4	-10,6	38,1	0	0,1	0,1	571,6	0	0,2	0,2	p/n
II. Продукти рослинного походження	3,8	24,4	20,6	841,6	2,9	24	21,1	999,5	5,4	27,8	22,4	201,6
III. Жири та олії тваринного або рослинного походження	0,1	0,3	0,2	504,8	0	0,3	0,2	2330,4	0,2	4,8	4,6	1098,2
IV. Готові харчові продукти	2,9	0,7	-2,3	30,2	0,4	10,7	10,3	3512,4	2,9	2,2	-0,7	30,1
V. Мінеральні продукти	0,0	0,0	0	35,4	0	0	0	60,9	1	0,3	-0,7	11,3
VI. Продукція хімічної та пов'язаних з нею галузей промисловості	9,1	0,7	-8,4	9,5	5,2	2,4	-2,9	54,8	64,4	15,2	-49,2	9,3
VII. Полімерні матеріали, пластмаси та вироби з них	0,7	0,3	-0,3	64,3	3,2	1,3	-1,9	49,7	0,5	0,7	0,2	52,1
VIII. Шкури необроблені, шкіра вичищена	6,7	1,2	-5,5	23,9	0	0,8	0,8	p/n	0,1	0,1	0	41,8
IX. Деревина і вироби з деревини	5,9	5,1	-0,8	113,3	4,8	10,2	5,4	257,3	0,6	11,5	10,9	717,2
X. Маса з деревини або інших волокнистих целюлозних матеріалів	0,2	0,2	-0,1	99,4	0,2	0,1	-0,1	83,7	0,1	0,3	0,2	115,8
XI. Текстильні матеріали та текстильні вироби	1,7	1,1	-0,6	86	26,8	17,6	-9,2	79,3	1,1	5,4	4,3	193,2
XII. Взуття, головні убори, парасольки	0,0	0,0	0	p/n	4,8	1,5	-3,2	38,6	0	0	0	28,5
XIII. Вироби з каменю, гіпсу, цементу	0,0	0,0	0	671	0,2	0	-0,2	7,2	0,1	0,1	0	48,2
XIV. Перли природні або культивовані, дорогоцінне або напівдорогоцінне каміння	0,0	0,0	0	p/n	0	0	0	p/n	3,3	4	0,7	48,1
XV. Недорогоцінні метали та вироби з них	0,6	0,3	-0,4	51,8	5,9	1,1	-4,8	22,6	1,5	4,8	3,3	127,9
XVI. Машини, обладнання та механізми; електро-технічне обладнання	51,4	59,9	8,5	153	35,6	19,8	-15,9	67,2	17,1	18,3	1,2	42,3
XVII. Засоби наземного транспорту, літальні апарати, плавучі засоби	0,2	0,0	-0,1	19,4	6,4	0	-6,3	0,5	0,8	2,9	2,1	143,1
XVIII. Прилади та апарати оптичні, фотографічні	0,7	0,3	-0,4	56,2	0,1	0,2	0,1	171	0,8	0,1	-0,7	4
XX. Різні промислові товари	1,1	1,3	0,1	144,3	3,4	9,9	6,5	353,1	0,1	1,3	1,2	399,3

Примітка: p/n – розрахунок неможливий.

Джерело: розраховано та складено за [2].

ЕКОНОМІКА МІЖНАРОДНІ ЕКОНОМІЧНІ ВІДНОСИНИ

не обладнання, що відповідає загальним експортним тенденціям, які властиві Західному регіону України та про які йшлося вище.

Причому беззаперечним лідером за питомою вагою експорту даного товару є м. Івано-Франківськ, яке, до того ж, забезпечило зростання протягом аналізованого періоду частки даної товарної позиції в експорті на 8,5 в. п. (див. табл. 1). Водночас за обсягами експорту дана товарна група демонструє суттєве зниження у містах Чернівці та Рівне.

Друге місце за питомою вагою в експорті товарів у 2017 р. належить продуктам рослинного походження, у т. ч. зерновим культурам, що також відповідає як західноукраїнській, так і загальнонаціональній специфіці структури експорту. Дані табл. 1 свідчать про суттєве зростання частки даної товарної групи в усіх аналізованих містах у 2017 р. порівняно з 2012 р. більш ніж на 20 в. п., що підтверджує уже закріплений за Україною статус постачальника сировинної продукції. Так, середня частка експорту продовольчих товарів та сировини для їх виробництва (товарні групи I–IV табл. 1) з аналізованих міст у 2017 р. складала більше 33,3% проти 11,2% у 2012 р., тобто ми спостерігаємо зростання даної частки за 5 років майже в 3 рази. Зазначена тенденція підтверджується показником інтенсивності змін в експорті як продуктів рослинного походження (див. табл. 1), так і жирів, олії та готових харчових продуктів. Найбільш інтенсивні зміни в напрямі зростання обсягів експорту готової продукції та сировини для їх виробництва характерні для м. Чернівців. Це, зокрема, обумовлено тим, що харчова промисловість міста є однією з ключових в його економічній діяльності. Особливо це стосується перероблення та консервування фруктів, а також виробництва олії та тваринних жирів [4]. Зростання експорту зазначених видів продукції забезпечили ТОВ «Со'оК», ПАТ «Чернівецький олійно-жировий комбінат» та інші підприємства міста.

Сировинна структура національного експорту породжує такі основні проблеми [5, с. 10; 6, с. 11]:

1) волатильність світових цін на сировинні товари, а отже – значні коливання обсягів валютної виручки України та обмінного курсу гривні. Зокрема, втрати експортної виручки України за 2014 р., зумовлені зниженням світових цін на сировинні товари, коливаються від 4,8 до 5,5 млрд дол., а за 2015 р. – від 11,6 до 12,2 млрд дол. США;

2) низхідна динаміка реальних цін на сировину на тривалому часовому проміжку спричиняє невисоку дохідність експорту сировини. Зокрема, доведений вченими феномен зниження реальних цін на сировинні товари в довгостроковому періоді (гіпотеза Пребіша – Зінгера) у практичній площині означає, що експортні операції з постачання продукції з низьким вмістом доданої вартості здебільшого генеруватимуть незначну дохідність, а тому навіть суттєве на-

рошення експорту не принесе значного зростання доходів державного бюджету;

3) повільні та нестабільні темпи зростання національного виробництва й рівня внутрішніх доходів у державі, а отже – нестворення нових робочих місць та недовідрахування податків у бюджет.

Третє місце в структурі експорту в аналізованих містах у 2017 р. займає деревина та вироби з деревини, причому протягом 2012–2017 рр. відбулося зростання даної товарної позиції як у структурі експорту аналізованих міст (за винятком незначного, на 0,8 в. п., зниження в м. Івано-Франківську), так і обсягах експорту. Приріст експорту за даною товарною позицією є досить суттєвим, зокрема в м. Рівне – більш, ніж на 600% при збільшенні частки даної групи товарів у структурі експорту міста за аналізований період аж на 10,9 в. п. Зростання частки експорту даної товарної групи відображає тенденції в експорті, що властиві Західному регіону України. Значну частку в обсягах експорту продукції у 2017 р. займають також такі товарні групи, як текстильні матеріали та текстильні вироби, а також продукція хімічної та пов'язаної з нею галузей промисловості.

В імпорті продукції аналізованих міст переважає така ж група товарів, як і в експорті, а саме: машини, обладнання та механізми, електротехнічне обладнання. Значну частку у структурі імпорту аналізованих міст займають також текстильні матеріали та текстильні вироби, а також продукція хімічної та пов'язаних з нею галузей промисловості, що в цілому відповідає структурі імпорту Західного регіону України.

З огляду на те, що лівова частка загальної структури експорту в Україні припадає на експорт товарів (понад 80%) [7, с. 30], роль міст обласного значення в посиленні експортної діяльності своїх регіонів повинна бути чітко диференційована. Так, при розробленні Стратегії розвитку міст обласного значення варто вивчити досвід м. Мукачево (див. вище) щодо виробництва та експорту товарів. Врахування такого досвіду може бути передумовою створення потужного виробництва як із власної сировини, так і з давальницької на основі угод з іноземними партнерами. Тим більше, що аналіз підприємств, що займаються переробкою давальницької сировини, засвідчив наявність багатьох системних ефектів від їх діяльності. У поточному періоді найважливішими із них є соціально-економічні (покращення зайнятості), а в перспективі – стратегічні (інтеграція у світові ланцюги доданої вартості та зменшення відтоку робочої сили) [8, с. 177–178]. Адже в сучасних економічних умовах, коли більшість підприємств потерпає від нестачі оборотних коштів та обмежені в отриманні кредитних ресурсів для їх поповнення (володіючи при цьому значними виробничими потужностями), саме виробництво на основі давальницької сировини, що активно використовується у світовій практиці,

може забезпечити їх стабільну виробничу діяльність. У даному напрямі необхідно визначити пріоритетні експортоорієнтовані сектори економіки міст і здійснювати активні кроки щодо залучення туди прямих іноземних інвестицій як невід'ємної складової зовнішньоекономічної діяльності кожного міста. Щодо обласних центрів регіону, то там варто посилити напрями товарного експорту, у т. ч. виходячи з критерію технологічності. Адаже останні наукові дослідження доводять [7, с. 34], що частки високо- та середньовисокотехнологічних видів продукції в товарній структурі українського експорту суттєво зменшилися: транспортних виробництв (XVII товарна група) – у понад 6 разів; хімічних виробництв (VI товарна група) – майже вдвічі. Аналогічні тенденції прослідковуються також і в аналізованих містах Західного регіону України.

ВИСНОВКИ

Перехід національної економіки до інноваційної промислово-аграрної моделі розвитку, на нашу думку, сприятиме розширенню експортно-імпортних можливостей держави та її регіонів. З огляду на визначальну роль міст обласного значення Західного регіону України у здійсненні імпорту товарів у регіон та виявлені особливості в реалізації експортного товарного потенціалу, запропоновані заходи щодо активізації експортної діяльності в аналізованих містах сприятимуть диверсифікації напрямів товарного експорту, а також посиленню експортних позицій міст у регіоні та в системі міжнародної товарної торгівлі України в цілому. ■

ЛІТЕРАТУРА

1. Іщук С. О., Созанський Л. Й. Структурно-динамічна оцінка експортно-імпортних операцій в Україні і областях Західного регіону. *Регіональна економіка*. 2016. № 3. С. 43–54.
2. Державна служба статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
3. ТОВ «Карпатсмоли». URL: <http://karpatsmoly.com/ru/>
4. На Буковині зросло виробництво харчової промисловості. URL: <https://pogliad.ua/ru/news/bukovina/na-bukovini-zroslo-virobnictvo-harchovoyi-promislovosti-347032>

5. Імплементация Угоди про асоціацію між Україною та ЄС: економічні виклики та нові можливості : наукова доповідь / за ред. акад. НАН України В. М. Гейця та чл.-кор. НААН України Т. О. Осташко ; НАН України, ДУ «Ін-т екон. та прогнозув. НАН України». Київ, 2016. 184 с.

6. Богдан Т. П. Зона вільної торгівлі України з ЄС: нові правила, ризики та можливості. *Фінанси України*. 2018. № 10. С. 7–27.

7. Територіальний розвиток і регіональна політика: регіональні економічні тренди та детермінанти регіональної політики : наукова доповідь / наук. ред. І. З. Сторонянська ; ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долишнього НАН України». Львів, 2019. 92 с.

8. Конкурентні переваги промислового сектора економіки України: регіональний вимір : монографія / наук. ред. С. О. Іщук ; ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долишнього НАН України». Львів, 2018. 246 с.

REFERENCES

Bohdan, T. P. "Zona vilnoi torhivli Ukrainy z YeS: novi pravya, ryzyky ta mozhlyvosti" [EU Free Trade Area with the EU: New rules, risks and opportunities]. *Finansy Ukrainy*, no. 10 (2018): 7-27.

Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy. <http://www.ukrstat.gov.ua/>

Implemetsiia Uhody pro asotsiatsiiu mizh Ukrainoiu ta YeS: ekonomichni vyklyky ta novi mozhlyvosti : naukova dopovid [Implementation of the EU-Ukraine Association Agreement: economic challenges and new opportunities: a scientific report]. Kyiv, 2016.

Ishchuk, S. O., and Sozanskyi, L. I. "Strukturno-dynamična otsinka eksportno-importnykh operatsii v Ukraini i oblastiakh Zakhidnoho rehionu" [Structural-dynamic assessment of export-import operations in Ukraine and the regions of the Western region]. *Rehionalna ekonomika*, no. 3 (2016): 43-54.

Konkurentni perevahy promyslovoho sektora ekonomiky Ukrainy: rehionalnyi vymir [Competitive Advantages of Ukraine's Industrial Sector: A Regional Dimension]. Lviv, 2018.

"Na Bukovyni zroslo vyrobnytstvo kharchovoi promyslovosti" [Food production increased in Bukovyna]. <https://pogliad.ua/ru/news/bukovina/na-bukovini-zroslo-virobnictvo-harchovoyi-promislovosti-347032>

Terytorialnyi rozvytok i rehionalna polityka: rehionalni ekonomichni trendy ta determinanty rehionalnoi polityky : naukova dopovid [Territorial development and regional policy: regional economic trends and determinants of regional policy: a scientific report]. Lviv, 2019.

TOV «Karpatsmoly». <http://karpatsmoly.com/ru/>